

Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет
Факультет цифрових, освітніх та соціальних технологій
Черкаський державний технологічний університет
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені
Тараса Шевченка
Академія рекреаційних технологій і права
Національний університет водного господарства та
природокористування
Волинська обласна державна адміністрація
Головне управління Національної соціальної сервісної служби
України у Волинській області
Головне управління Пенсійного фонду України у
Волинській області
Волинський обласний центр соціальних служб
Головне управління держпраці у Волинській області
Волинський обласний центр зайнятості
Луцька міська рада

***VI ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА І
СОЦІАЛЬНА РОБОТА: ВИКЛИКИ
СУЧАСНОСТІ»
(ЗА МІЖНАРОДНОЇ УЧАСТІ)
10–11 квітня 2025 року***

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Луцьк 2025

УДК 364 (477) (082)

С 34

Соціально-психологічна допомога і соціальна робота: виклики сучасності : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 10–11 квітня 2025 р.). Луцьк: відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2025. 519 с.

До збірника увійшли матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої проблемам соціально-психологічної допомоги і соціальної роботи, соціального захисту та безпеки населення в умовах воєнного стану, державної соціальної політики в контексті євроінтеграції України, психологічної допомоги та ментального здоров'я в умовах сучасних викликів, соціальних послуг та цифрової трансформації у соціальній сфері, психолого-педагогічних основ освітньої та соціальної інклюзії.

Рекомендовано науково-педагогічним працівникам, аспірантам, магістрам, усім зацікавленим у цій тематиці.

*Розглянуто та схвалено вченою радою факультету Луцького національного технічного університету
Протокол №11 від 23 квітня 2025 року*

Друкується в авторській редакції

© Луцький національний технічний університет, 2025

© Автори статей

**СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА БЕЗПЕКА
НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

12

<i>Ігор Андросчук, Олена Андросчук.</i> Аналіз екстремальних стресових чинників в умовах воєнного стану	12
<i>Валентина Гриценя.</i> Особливості соціального захисту учасників бойових дій в умовах воєнного стану	14
<i>Оксана Жук, Ольга Остапчук.</i> Специфіка діяльності фахівця супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб	17
<i>Богдана Козловська.</i> Роль ментального здоров'я та психологічної допомоги в умовах сучасних викликів	19
<i>Тетяна Корецька.</i> Особливості реалізації ветеранської політики держави у громадах на прикладі Луцької міської територіальної громади	22
<i>Анастасія Курачицька, Олена Педченко.</i> Аналіз законодавчих ініціатив щодо правового захисту психологів в Україні.	26
<i>Наталія Кучер.</i> Принципи та напрями реалізації ветеранської політики в Україні.	29
<i>Є. Мкртичян, Олександр Якушев.</i> Роль волонтерських організацій у реабілітації осіб з інвалідністю: нові форми та підходи	32
<i>Поліна Надуховська, Анастасія Остапчук.</i> Проблеми працевлаштування молоді в Україні в умовах війни та економічної нестабільності основні проблеми молоді на ринку праці	35
<i>Аліна Остимчук.</i> Особливості соціальної роботи з молоддю в умовах війни (на прикладі Волинської області)	36
<i>Юлія Пашко.</i> Соціальна підтримка людей похилого віку в Україні та світі	41
<i>Оксана Пацюк.</i> Порівняльна характеристика соціальної допомоги ВПО до та після повномасштабного вторгнення	47
<i>Роман Романюк.</i> Особливості розвитку соціальної сфери у Волинській області в умовах воєнного стану	49
<i>Микола Рудинець.</i> Вплив соціальних медіа на психічне здоров'я населення під час війни	53

<i>Ірина Гринюк.</i> Підготовка студентів педагогічних спеціальностей до професійної діяльності в інклюзивному навчальному середовищі	338
<i>Сергій Гринюк, Валентина Гринюк.</i> Використання інтерактивних методів у процесі інклюзивного навчання	342
<i>Аліна Гриценко.</i> Соціально-психологічні умови формування стресостійкості студентської молоді	346
<i>Ольга Гулай, Віталій Кабак, Павло Саварин.</i> Асистивні технології в інклюзивній освіті	351
<i>Микола Дарноук.</i> Соціальне забезпечення учасників бойових дій в Україні: проблеми, ефективність та напрями вдосконалення	355
<i>Ірина Дейнека.</i> Особливості пізнавальної діяльності дітей з порушеннями інтелектуального розвитку	358
<i>Ірина Демченко, Тетяна Григоренко.</i> Комунікативна культура фахівця в умовах соціальної інклюзії	360
<i>Анастасія Дендак.</i> Сучасний стан розвитку інклюзивної освіти в Україні	365
<i>Олеся Дишко.</i> Особливості професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до роботи в інклюзивному освітньому середовищі	369
<i>Ірина Дубчук.</i> Забезпечення індивідуального підходу до кожної дитини з особливими освітніми потребами у закладі дошкільної освіти	372
<i>Олена Жданова-Неділько, Дмитро Білай.</i> Індивідуалізація навчання як психолого педагогічна умова успішної інклюзії в закладах професійної освіти сфери обслуговування	376
<i>Марія Кандиба.</i> Розвиток фонетико-фонематичних процесів у дітей із порушенням мовлення засобами логоритміки	378
<i>Вікторія Качуєвська.</i> Скаутський метод як психолого-педагогічний інструмент	381
<i>Юлія Каян.</i> Гендерна соціалізація як провідний фактор впливу на становлення особистості	384
<i>Оксана Ковальчук.</i> Труднощі викладання іноземної мови в інклюзивному середовищі	389
<i>Галина Корчова.</i> Значення педагогічної системи Марії Монтессорі щодо навчання дітей з особливими потребами	392
<i>Алла Кригіна.</i> Теоретичні основи дослідження проблеми соціалізації дітей з рас в умовах інклюзивного навчання	395

2. Соціалізація молоді з особливими освітніми потребами: кращі практики: метод. посіб. / Базиленко А., Таланчук І., Давиденко Г. та ін.; за загальною редакцією А. Базиленко. К.: Талком, 2020. 128 с.

3. Коваль Т.І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих закладах освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання: електрон. наук. фах. вид.* / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. К.: 2011. № 6 (26). Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/546/451>

4. Щербяк Ю. А. Адаптація студентів із особливими потребами до авчання в інтегрованому освітньому середовищі. *Педагогічний альманах*. 2018. Вип. 38. С. 188–195.

*Галина Корчова, к.пед.наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ МАРІЇ МОНТЕССОРІ ЩОДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Методика Марії Монтессорі є однією з найвідоміших і найпоширеніших альтернативних систем освіти у світі. Вона базується на принципах самостійного навчання, індивідуального підходу та розвитку через практичну діяльність. У сучасному суспільстві, де зростає попит на персоналізовану освіту, методика Марії Монтессорі набуває ще більшого значення. Особливо актуальною постає педагогічна система Марії Монтессорі щодо навчання дітей з особливими потребами.

Марія Монтессорі народилася 31 серпня 1870 року в Італії, у місті К'яравалле. Її родина належала до середнього класу, батько працював фінансистом. Мати італійської педагогині підтримувала інтерес доньки до науки. З дитинства Марія цікавилася технічними та природничими науками, що було нетиповим для жінок того часу [1].

У 1896 році Марія Монтессорі стала однією з перших жінок в Італії, яка отримала диплом лікаря. Спочатку вона працювала в Римській психіатричній клініці, де займалася лікуванням дітей з розладами розвитку. Саме цей досвід спонукав її до пошуку нових педагогічних методів, що сприяли б розвитку дітей із когнітивними особливостями [2].

У 1900 році Монтессорі очолила «Школу ортофренії» в Римі, де працювала з дітьми з розладами розвитку. Вона впроваджує інноваційні

методи навчання, зокрема: використання сенсорних матеріалів (форми, текстури, об'ємні фігури); розвиток дрібної моторики через практичні завдання; навчання через гру та фізичну активність. Ось як вона описує свій досвід роботи з такими дітьми: « Наш матеріал для сенсорного розвитку має власну історію. Він являє собою добірку, що пройшов перевірку на ретельних психологічних експериментах, матеріалах, що використовувались іншими педагогами з виховування дітей із вадами розвитку. Використовувалися тести з експериментальної психології, а також серії матеріалів, визначених мною у ранній період моєї експериментальної роботи.

Спосіб, у який діти використовували ці різні медіа, реакції, які вони викликали в них, частота, з якою вони використовували ці об'єкти, і, перш за все, розвиток, який вони зробили можливим, поступово дали нам надійні критерії для усунення, модифікації та прийняття цих медіа як матеріалу для наших шкіл» [3].

Отже, спостерігаючи за дітьми з психічними порушеннями, Монтессорі помітила, що вони здатні засвоювати знання через сенсорний досвід та маніпуляцію предметами. Діти, яких вважали «неосвічуваними», почали вчитися читати, писати та рахувати [4].

У 1907 році Марії Монтессорі відкрила свій перший «Будинок дитини» (*Casa dei Bambini*) в римському районі Сан-Лоренцо. Цей заклад став експериментальним простором, де Монтессорі впроваджувала свої педагогічні методи. Вона спостерігала, як діти природним чином тягнуться до навчання, коли мають свободу вибору та доступ до спеціально розроблених матеріалів у класі.

У такому класі використовуються принципи педагогіки Марії Монтессорі з наголосом на індивідуальному підході до розвитку кожної дитини. Встановлено основні характеристики Монтессорі-класу:

1. Структурованість та організованість: клас поділений на зони, кожна з яких відповідає певній сфері навчання (сенсорний розвиток, практичне життя, математика, мова, культурні науки). Кожна зона облаштована спеціальними матеріалами, які відповідають віковим особливостям дітей.

2. Доступність матеріалів: усі навчальні матеріали розміщені на доступній для дітей висоті та вільно відкриті для використання. Це дозволяє дітям самостійно обирати завдання, вчитися відповідальності та приймати рішення.

3. Простір для самостійності та ініціативи: Монтессорі-клас дає дитині свободу дій у рамках певних правил, що сприяє розвитку самостійності, впевненості та самоорганізації. Діти можуть працювати у власному темпі,

обирати завдання, яке їм цікаве, і повертатися до нього знову і знову для поглиблення навичок.

4. Відповідність віковим потребам: матеріали та завдання в Монтессорі-класі розроблені для задоволення потреб конкретної вікової групи. Вони сприяють розвитку як інтелектуальних, так і фізичних здібностей дітей.

5. Взаємодія вільного вибору та навчання: діти вчаться через власну ініціативу та зацікавленість, що забезпечує глибше і більш стійке засвоєння знань. Вихователь виступає спостерігачем і фасилітатором, а не традиційним педагогом, що дає дітям можливість самостійно працювати з матеріалами та вивчати їх у власному темпі [5].

Монтессорі-клас створює оптимальне середовище, яке відповідає віковим потребам дітей і сприяє гармонійному розвитку їхніх особистісних та інтелектуальних здібностей у атмосфері свободи та підтримки.

Таким чином, методика Монтессорі вже здійснила значний вплив на систему освіти та має всі шанси стати ще більш поширеною щодо навчання дітей з особливими потребами.

Список використаних джерел

1. Kramer R. *Maria Montessori: A Biography*. University of Chicago Press. 1983. 410 p.

2. Standing E. M. *Maria Montessori: Her Life and Work*. Plume. 1998. P 82. *La scoperta del bambino*. URL: <https://liberliber.it/autori/autori-m/maria-montessori/la-scoperta-del-bambino/>

3. Montessori M. *The Montessori Method*. New York: Frederick A. Stokes Company. 1912. 349 p.

4. Лапаєнко С. В. Інтегрування результатів наукових досліджень педагогічної спадщини Марії Монтессорі в освітній процес // Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VII Міжнародної конференції, Київ: КНУБА, 14 листопада 2024 року. Київ: Видавництво Ліра-К, 2025. С. 243-247. URL: <https://is.gd/gtdwEP>

5. Руденко М. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. / М. В. Руденко, Ю. С. Красильник, Г. Л. Корчова. – Київ: КНУБА, 2022. – 296 с.

6. Методика проведення навчальних занять в умовах дистанційного навчання: навч. посіб. / Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова, М.В. Руденко. – Київ: КНУБА, 2021. – 156 с.

7. Педагогіка: навч. посіб. / Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова, М.В. Руденко. – Київ: КНУБА, 2020. – 164 с.

8. Руденко М.В., Мороз І.М. Комунікативні процеси у педагогічній діяльності. Креативні технології навчання: навчальний посібник / М. В. Руденко, І. М. Мороз. – К.: КНУБА, 2016. – 204 с.

9. Urszula Kempieńska, Mykola Rudenko. 'Hook – up' in the sexual culture of Polish and Ukrainian students – a communique of research. - International Journal of Pedagogy Innovation and New Technologies. - ISSN: 2392-0092, Vol. 5, No. 1, 2018. - pp. 50-57. [Електронний ресурс]. URL: <https://is.gd/jhopLN>

*Алла Кригіна, здобувач вищої освіти
I курсу другого (магістерського) рівня
спеціальності 016 Спеціальна освіта*

*Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

*Науковий керівник: Наталія Павлишина, к. пед. н., доцент,
доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З РАС В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

У зв'язку із швидкими й динамічними соціальними змінами, мінливістю світу, збільшенням кількості дітей, які мають різні психофізичні порушення та вади розвитку, а також з різними зовнішніми загрозами й викликами які є у сучасному світі, зростає необхідність вивчення проблеми соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.

Актуальність дослідження підтверджується статистичними даними, що були отримані за останні 10 років в Україні. Спостерігається тенденція збільшення кількості дітей з розладами аутистичного спектра: у 2017 році була зареєстрована 7 491 дитина з РАС, а в жовтні 2023-го – уже 20 936 таких дітей.

За інформацією, опублікованою на сайті Буковинського державного медичного університету, в нашій країні на 10 тисяч дітей припадає від 4 до 26 діагностованих випадків аутизму.

Як відомо з попередніх світових та вітчизняних досліджень, діти з розладами аутистичного спектра (РАС) часто стикаються з труднощами у встановленні соціальних контактів, розумінні соціальних сигналів та

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА І СОЦІАЛЬНА РОБОТА: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної
конференції 10–11 квітня 2025 року

Комп'ютерний набір: автори статей
Комп'ютерна верстка: Ольга Піменова

Підп. до друку. 30 квітня 2025 р. Формат 60x84/16.
Папір офс. Гарн. Таймс.
Ум.друк. арк 29.56. Обл.-вид.арк 28.0.
Тираж прим. 50.

Відділ іміджу та промоції
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75.
Друк – ВІП ЛНТУ